

ECOLOGIA

L'ESPARVER CENDRÓS (*CIRCUS PYGARGUS*). (I)

Situació de l'espècie al País Valencià: El cas insòlit de la província de Castelló

L'esparver cendrós (*Circus pygargus*) és un ocell rapinyaire diurn, que pertany a l'ordre dels accipitriformes (*Accipitriformes*), de la família dels accipítrids. En general, aquesta família està formada per ocells de bec gros i encorbat i ales amples. Les cries són nidòfiles.

Els esparvers (*Accipiter*), donen nom a l'ordre. Són ocells caçadors, que sobten les seues preses entre la vegetació i els matolls.

La població d'esparver cendrós més important del País Valencià es troba localitzada a la província de Castelló. Cal dir que aquesta població niua característicament sobre vegetació natural, la qual cosa és un fet insòlit, pel que fa el comportament reproductor de l'espècie arreu de la península Ibèrica.

Introducció

L'esparver cendrós és un rapinyaire de mida mitjana.

Es tracta d'una espècie estival en pas i un nidificant localitzat.

Al País Valencià i, sobretot a la província de Castelló podem trobar les tres espècies característiques d'esparvers ibèrics: l'esparver cendrós (*Circus pygargus*), l'arpella vulgar o arpellot (*Circus aeruginosus*) i l'esparver d'estany (*Circus cyaneus*).

L'esparver cendrós és el més petit de tots tres ocells. Habita els matollars esclarissats i les zones de canyissars, en què sol nidificar.

Com passa a la resta d'esparvers, aquesta espècie té un vol lleuger i flotant, que es caracteritza per 5 o 6 batements d'ales que són seguits d'un planeig ondulant. En planar i remuntar el vol, sol alçar les ales en forma de "V" poc profunda.

Descripció de l'espècie

Seguint les dades d'alguns autors (Cramp, S, et al. 1980; Porter, R, et al. 1994) i amb la informació pròpia, podem descriure l'esparver cendrós com un rapinyaire mitjà, d'ales arrodonides i la cua llarga i bastant fina. Ateny una envergadura de 97 a 115 cm.

Els adults presenten una alçària de 40 a 45 cm. Els mascles, amb un pes entre els 235 i els 310 g., són més xics que les femelles, les quals solen tindre un pes entre els 270 i els 430 g.

Pel que fa el plomatge, cal dir que l'espècie presenta un gran dimorfisme sexual, de manera que els plomatges d'ambdós sexes són força dissemblants, com ara veurem:

– El mascle adult té l'esquena gris amb dos franges alars de color negre. El carpó és característicament de

color gris clar i les puntes de les ales són negres. El pit és grisenc i l'abdomen d'un color gris clar. La cua és d'un color gris pàl·lid amb tres franges fosques.

– La femella adulta té l'esquena i el cap de color terrós fosc i el bescoll és més clar. El carpó és blanc i la cua és terrosa amb franges fosques, essent l'última franja més ampla. El pit i l'abdomen estan esquitxats de llàgrimes negres.

Cal assenyalar que alguns exemplars adults –sobre tot a la zona nord de la península Ibèrica– presenten formes melanòfores (negres). Pel que fa a aquests exemplars, el mascle és del tot negre, mentre que la femella és del color de la xocolata i,

–Pel que fa els joves esparvers, aquests són molt semblants a la femella adulta, només que aquests tenen les parts superiors del cos terroses i les parts inferiors rogenques.

Planeig característic d'un exemplar d'esparver cendrós (femella adulta)

ECOLOGIA

Hàbitat i reproducció

A la província de Castelló, l'esperver cendrós sol habitar les comarques costaneres amb predomini de joncars (*Juncus maritimus*), com també les zones d'interior en què predomina el coscollar (*Quercus coccifera*), tot evitant les zones de bosc. Aquest és un tret singular de l'espècie, perquè en general l'hàbitat més comú de l'esperver cendrós arreu de la península Ibèrica el constitueixen les grans superfícies cerealistes de secà.

Nia sobre el terra, enmig de la vegetació arbustiva. En zones favorables, diverses parelles poden criar molt a prop les unes de les altres —a una distància de 2 a 5 m.—, formant una mena de petites colònies. Això no obstant, el fet més normal és que la nidificació siga més o menys aïllada, formant petits nuclis reproductors.

Tots dos membres de la parella intervenen en la construcció del niu, que sol estar fet de petites tiges i d'altres parts vegetals, constituint tot plegat una superfície circular amb un diàmetre de 30 cm.

D'altra banda, les primeres citacions de l'espècie al nostre territori es donen al final de març i començament d'abril, moment en què la població d'espervers retorna dels llocs d'hivernada, situats al continent africà.

Un poc després de l'arribada, comencen les parades nupcials, que s'acompanyen d'un ritual força vistós (vols circulars, vols de persecució, ràpids, picats, etc.), les quals tenen com a finalitat la formació de les parelles reproductores.

Cap al final d'abril i el començament de maig, comença la reproducció. La posta, de 4 a 5 ous amb límits de 3 a 6 ous, té lloc durant el maig i el juny.

La femella comença a incubar des que fa la posta del primer ou —el mascle no participa de la incubació—, durant un període de 30 a 33 dies. És per això que l'eclosió dels

ous es produeix a intervals de 1 a 2 dies, la qual cosa explica la gran diferència de tamany que hi ha entre el primer pollet nascut i l'últim. Aques fet és de gran importància per a la supervivència de l'espècie.

En efecte, quan l'aliment escasseja al niu, el pollet més petit sol morir, inevitablement. El cadàver s'esdevé una font d'aliment suplementari per nodrir els germans, la qual cosa fa augmentar les possibilitats de supervivència de la progènie.

D'altra banda, el pollet, en el moment del naixement presenta un color blanc. Però, en passar uns dies, el plumís es torna fosc, cosa que ajuda a confondre'l entre la vegetació, alhora que el fa menys vulnerable als atacs dels predadors.

Aquesta circumstància de perill constant per al niu és el motiu que ens explica l'actitud diferent d'ambdós progenitors al llarg del procés reproductor. D'una banda, la femella és l'única que incuba, ja que el seu color terrós fosc la fa passar més desapercebuda. D'altra banda, el mascle, que té un color gris més cridaner no incuba, però s'encarrega, en canvi de buscar l'aliment i transportar-lo al niu.

Pel que fa a això, cal dir que l'alimentació de l'esperver està formada per invertebrats de mida gran (escarabats), micromamífers (ratolins), rèptils de petita mida (sargantanes) i ocells de l'ordre dels *passeri-formes* (vileros o teuladins).

Als 40 o 50 dies des del moment del naixement, els pollets surten del niu, si fa no fa entre el juliol i l'agost. Un poc després comença l'etapa d'aprenentatge, que es perllongarà fins el moment en què abandonaran la zona de cria.

Durant l'agost, s'observen ja exemplars en migració post-nupcial, però aquesta es dona

principalment al llarg de tot el setembre; els darrers exemplars marxen cap a les zones d'hivernada, els primers dies d'octubre. Es tracta d'un viatge migratori que els durà a zones del nord i de l'est d'Àfrica, on passaran les temporades de tardor i d'hivern, per retornar a les zones tradicionals de cria a la primavera vinent.

A hores d'ara, l'èxit reproductor de l'espècie a la província de Castelló és del 2,75 pollets/parelles/any. Aquesta xifra és sense dubte, una de les més altes de tota la península Ibèrica.

Josep Bort i Cubero
(GER)

Niu d'esperver sobre superfície de conreu cerealista.

Yoga solar

CENTRO DE CULTURA Y DESARROLLO INTEGRAL
C/ BARRACHINA, 75 BAJO • 12006 CASTELLÓN

YOGA
TAI CHI

CRECIMIENTO PERSONAL
BOSTÓN CHINO